

yhteiskunnallisen välttämättömyyden dialektiikka on vivahteikas. Sitä on pelottavan helppoa vääristää niin teoreettisessa ajattelussa kuin käytännön politiikassa» (emt. 328). Mutta myös TANDEMin loppuraportin Kekkoskuvassa ja -analyysissa olisi paljon varaa kohota korkeammalle konkreettiseen.

Voitaisiin ajatella että 'epätieteellisen' elämäkerran tai raporttiteoksen kirjoittajalla olisi hyvät mahdollisuudet työstää aiempia kiintoisampi ja ehkä myös syvempi Kekkoskuva ja -analyysi. Sitaatit tuossa edellisessä lauseessa havainnollistavat sitä käsitystäni, että ainakaan ideat eivät jalkaannu dikotomisesti tieteellisiin ja epätieteellisiin eikä akateemisella tutkijalla pitäisi olla aihetta vähätellä niitä, jotka pyrkivät päämääräänsä journalistisemmin keinoin. Elämäkerran tai raporttikirjan tekijän vapaus spekuloida on suurempi kuin tutkijan, ja siksi ensiksi mainitulta sopii odottaa rohkeampaa otetta.

Miten Kyösti Skyttä sitten on tehtäväsäänsä onnistunut? Miten hän on hyödyntänyt kiistattoman asiantuntemuksensa — hänenhän muistetaan jo vuosina 1969 ja -70 julkaisseen kaksiosaisen Presidentin muotokuvan — sekä taitonsa kirjoittaa nautittavasti?

Nuo mainitut ominaisuudet toki sävyttävät Skytän tätäkin kirjaa. Tietoa hän on saanut kansien sisään mahtumaan paljon; se joka ei kahdeksannesta presidentistämme paljon tiedä voi ilman muuta aloittaa opiskelunsa puheena olevasta kirjasta.

Mutta tähänastisia rohkeampaa, innostavampaa, syvempää tulkintaa kaipaava ikävä kyllä pettyy pahanlaisesti. Skyttä on kirjassaan eräänlaisen integraatioteoriasensa ja ylimalkaan konservatiivisen yhteiskuntakuvansa vanki. Hän ei vain jätä problematisoimatta jo TANDEMin loppuraportissa problematisoituja kysymyksiä vaan hän jopa torjuu niitä: jo kirjan alussa hänen mukaansa Kekkosken »sisäinen jäsentyneisyys — johonkin yhteiskuntaluokkaan tai ideologiaan samastumisen sijasta — on ollut edellytyksenä sille avoimuudelle ja ennakkoluolettomuudelle jolla hän on ympäristöään ja

YHÄ TUNTEMATON PRESIDENTTI

KYÖSTI SKYTTÄ: **Tuntematon Kekkonen.**
Helsinki: Kirjayhtymä, 1980, 357 s.

Urho Kekkonen, kaikkien aikojen ehkä suurin valtiomiehemme, on toistaiseksi ollut yhteiskuntatieteelliselle tutkimukselle hankala ongelma.

Tähän tietenkin voidaan sanoa että yhteiskuntatieteiden asianakaan ei ole kirjoittaa yksittäisistä henkilöistä, ei edes tärkeistä; historia hoitakoon sen puolen. Mutta myös olematta naiivin suurmiesteorian kannattaja voi toivoa, että yhteiskuntatieteet kykenisivät sanomaan jotakin olennaista miehestä nimeltä Urho Kekkonen. Eihän valtiomies toisaalta ole pelkkä yhteiskuntaluokansa tai ylimalkaan joidenkin yhteiskunnallisten voimien marionetti, vaan valtiomiehen toimintaan vaikuttavat objektiiviset tekijät ja yksilön subjektiviteetti yhdessä. Mestari se joka tätä yhdistelmää kykenee parhaiten erittelemään.

TANDEMin loppuraportti Demokratian rajat ja rakenteet joka tapauksessa yritti tarttua härkää sarvista ja saikin irti jotakin pitkäaikaisimman presidenttimme toiminnan luonteesta: »Ilman Kekkostoa suomalainen porvaristo ja Suomen kansa olisivat saaneet selviytyä jollakin muulla tavalla ongelmistaan. — Yksilöllisen vapauden ja

maailmaa tarkkaillut» (s. 27). No, nyt voitaneen ajatella että on olemassa monenasteista ja -tyyppistä samastumista yhteiskuntaluokkaan ja ideologiaan, esim. hyvin 'vulgaarista' hyvin 'sofistikoituun'. Viimeksi mainitulle on ominaista että se pinnallisessa tarkastelussa näyttää samastumisen puuttumiselta, mutta tutkijan tehtävänä tietenkin on paljastaa miten asiat todellisuudessa ovat. Skyttä ei vain ole fässä epäonnistunut, vaan hän luovuttaa.

Joissakin kohden Skytän konservatiivinen yhteiskuntakuva tekee hänelle nimenomaiset tepposet. Hän tuntuu syksyllä 1944 alkaneen ajanjakson osalta luottavan 'vaaran vuodet' -teoriaan, päätellen mm. siitä että hänestä tuolloin »kansan sielu on pirstaleina» jne. (s. 149). Niinpä häneltä tuntuu jääneen huomaamatta hänen oman kohteensa toisenlainen tulkinta samasta historiamme vaiheesta: s. 174 löydämme puhesitaatin jossa Kekkonen toteaa, miten 'vaaran vuodet' -mielialan vastapainona oli »laajoissa työväestöön kuuluvissa kansalaispiireissä vallalla voimakas kauan aikaa kestäneestä poliittisesta pakkopaidasta vapautumisen tunne». Siinä siis konservatiivisen porvariston tulkinta lyö korvalle liberaalisen porvariston tulkintaa; analyysi voi alkaa vain tällaisten korvallelyömistien tiedostamisesta.

»Juuri henkilökohtaisten tarpeiden ja toiveiden sekä kansakunnan päämäärien yhteenmukauttamisesta Kekkonen saa toimintatarmonsa» (s. 261), Skyttä kirjoittaa. Lause ei ole huono, mutta kansakunnan päämääriä emme kuitenkaan voi ymmärtää ilman tuota monelle vastenmielistä yhteiskuntaluokan käsitettä; sen sisällyttäminen mukaan pohdiskeluun ei tietenkään alkuunkaan riitä mutta ilman sitä analyysistä ei realistista, saati syvää tule.

Niinpä tasavaltamme kahdeksas presidentti odottaa yhä tutkijoitaan. Skytän kirjan nimi on satuttava kuin mikä.

Pertti Hemánus